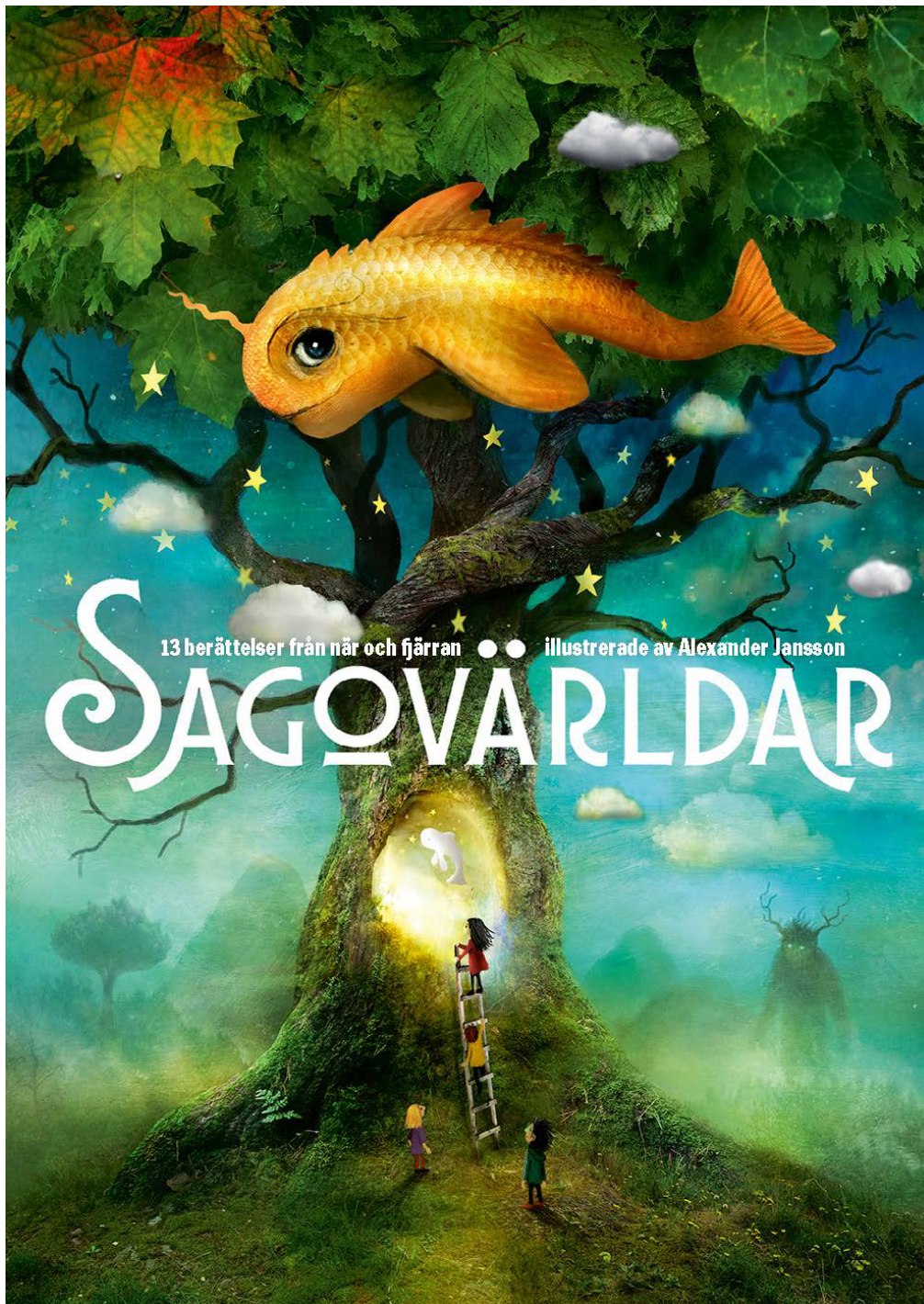

LÄRARHANDLEDNING

SAGOVÄRLDAR – 13 BERÄTTELSE FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

Redaktör: Märten Janson/Världskulturmuseerna

Illustrationer: Alexander Jansson

I den här boken får du möta sagor från världens alla bebodda kontinenter. Du får bland annat läsa om Arraweelo, flickan som inte vill att någon annan ska bestämma över henne, om Njeri som lyssnar på trädet för att stoppa torkan i byn och om när grodan Tiddalik blev fruktansvärt törstig.

Människor har berättat sagor för varandra i alla tider och över hela världen. Sagor bjuder på fantasi, magi och äventyr. De handlar om kampen mellan gott och ont, om glädje och sorg, och om liv och död. De är spännande och läskiga och lär oss ofta något om hur det är att vara människa.

Den här handledningen riktar sig till åk F-6 och berör ämnena Svenska och SO. Förutom boken *Sagovärldar*, som innehåller samlade berättelser från hela världen, finns utställningen *Sagovärldar* att besöka på Etnografiska museet i Stockholm. Handledningen går att använda enbart kopplat till boken, men passar också bra om man först vill läsa i klassrummet för att därefter besöka museet. Både boken och utställningen levandegör läroplansanknuten tematik kring till exempel berättelser, berättande, skönlitteratur, myter, mytologi, läsande, skrivande kreativitet, världen, världens länder och kulturer, språk, historia och religion.

Frågor kopplade till respektive berättelse

Frågorna relaterar till de olika berättelserna i boken. Läs berättelsen först, och svara sedan på frågorna. Det går bra att svara skriftligt, muntligt i smågrupper eller i klassrumsdiskussion, beroende på vad som passar klassen.

Fåglarnas resa

Vilka känslor och tankar fick du när du hörde berättelsen?

Fåglarna letar efter någon att leda dem så att de slutar bråka och tar hand om sig själva bättre. Vad får de för svar?

Berättelsen är en reseberättelse som handlar om sökandet efter svaret på en fråga. Känner du till andra berättelser som handlar om en resa? Vilka?

Känner du till andra berättelser som handlar om sökandet efter svaret på en fråga? Vilka?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om fåglarnas resa? Från vilket land?

Musiken från bergen

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelsen har ett speciellt tema som den som läser eller lyssnar till berättelsen ska fundera extra över. Vad är temat i berättelsen?

Känner du till andra teman som berättelser brukar handla om?

Berättelsen handlar om en karneval och en speciell högtid och tradition. Vad menas med högtid? Vad menas med tradition? Känner du till andra högtider?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om musiken från bergen? Från vilket land?

Tiddalik – den törstiga grodan

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelsen om grodan Tiddalik lockar till skratt. Känner du till någon annan rolig historia? Vilken?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om grodan Tiddalik? Från vilket land?

Stállu och blyet

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Varför tror du berättelsen skapats? Vad skulle berättelsen göra med den som hörde den?

Vad menas med saga? Vad menas med folksaga?

Känner du till andra sagor? Känner du till andra folksagor?

Berättelsen är även en skräckhistoria. Känner du till andra skräckhistorier eller läskiga berättelser?

Från vilken del av världen kommer berättelsen om Stállu? Från vilket folk (folkgrupp/minoritet)?

Jeedara – valen från drömtiden

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Vad är en myt?

Vad är en skapelsemyt och skapelseberättelse?

Känner du till någon annan skapelseberättelse? Vilken?

Hur tror du världen skapades?

Från vilken världsdel kommer berättelsen? Från vilket land?

Berättelsen om de tolv zodiakdjuren

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Vad menas med årssdjur? Kan du ta reda på vilket årssdjur du är?

Vad menas med ursprungshistoria?

Känner du till någon annan ursprungshistoria? Vilken?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om zodiakdjuren? Från vilket land?

De förälskade bergen

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelsen har ett speciellt tema som den som läser eller lyssnar till berättelsen ska fundera extra över. Vad är temat i berättelsen?

Känner du till andra teman som berättelser brukar handla om?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om de förälskade bergen? Från vilket folk (folkgrupp/minoritet)?

Arraweelo – flickan som ville leda

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelsen handlar om en orättvisa – vilken? Vad tycker du om orättvisor? Hur ska orättvisor lösas?

Vad är en legend? Känner du till någon annan legend? Vilken?

Vad menas med hjälte?

Vad menas med huvudkaraktär?

Vem är hjälte och huvudkaraktär i berättelsen om Arraweelo?

Hur du någon hjälte? Hur ska en hjälte vara?

Vilka är dina favoriter bland huvudkaraktärer i andra berättelser?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om Arraweelo? Från vilket land?

Njeri och Mugumoträdet

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelsen har ett speciellt tema som den som läser eller lyssnar till berättelsen ska fundera extra över. Vad är temat i berättelsen om Njeri och Mugumoträdet? Vad ska du lära dig?

Hur tycker du att vi ska göra för att ta bättre hand om jorden, världen och naturen?

Känner du till andra teman som berättelser brukar handla om? Vilka?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om Njeri och Mugumoträdet från? Från vilket land?

Matsya och den stora flodvågen

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Vad är en myt?

Vad är en skapelsemyt och skapelseberättelse?

Känner du till någon annan skapelseberättelse? Vilken?

Berättelsen har ett speciellt tema som den som läser eller lyssnar till berättelsen ska fundera extra över. Vad är temat i berättelsen?

Känner du till andra teman som berättelser brukar handla om?

Berättelsen har att göra med en speciell religion. Vilken? Vad menas med religion?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om valfisken Matsya? Från vilket land?

Tanukiorkestern vid Shoji-templet

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Vad menas med saga? Vad menas med folksaga?

Känner du till andra sagor? Känner du till andra folksagor?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om mårdhundarna? Från vilket land?

Quetzalcoatl och Xolotl i De dödas rike

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Vad tror du händer efter döden?

Vad är en myt? Vad är en skapelsemyt och en skapelseberättelse? Känner du till någon annan skapelseberättelse? Vilken?

Från vilken världsdel kommer berättelsen om de dödas rike? Från vilket land?

Tre berättelser om Goha

Vilka känslor och tankar fick du när du läste berättelsen?

Berättelserna om Goha lockar ofta till skratt. Känner du till någon annan rolig historia? Vilken?

Från vilken världsdel kommer berättelserna om Goha? Från vilka länder?

Fördjupningsfrågor och uppgifter

Arbeta med frågorna och uppgifterna efter att ni läst en eller flera av berättelserna i boken.

1. Återberätta eller sammanfatta en av berättelserna i boken.
2. Teckna en scen eller händelse från en av berättelserna.
3. Dramatisera (spela upp som i en teater) en scen eller händelse från en av berättelserna.
4. Skriv en fortsättning på någon av berättelserna i boken.
5. Välj en av berättelserna i boken och försök hitta en annan berättelse som liknar den. Det kan vara från boken eller en berättelse som du läst eller hört någon annanstans. Vad är det för berättelse? Vilka likheter och skillnader finns mellan berättelserna?

Diskussionsfrågor

Diskutera i smågrupper eller skriv ner svaren.

1. Vem är din hjälte? Vem är din förebild? Hur ska en hjälte vara? Hur ska en förebild vara?
2. Vilken är dina favoritkaraktärer från berättelserna värld? Varför tycker du det?
3. Har du någon favoritskurk från berättelsernas värld? Vem? Varför?
4. Känner du till någon legend förutom legenden om Arraweelo? Om så är fallet, återberätta den.
5. Känner du till någon skapelseberättelse förutom de som finns med i boken? Om så är fallet, återberätta den.
6. Känner du till någon ursprungshistoria förutom de som finns med i boken? Om så är fallet, återberätta den.
7. Känner du till någon berättelse med ett speciellt tema förutom de som finns med i boken? Om så är fallet, återberätta den och beskriv dess tema.

Skriuuppgifter

Skriv egna berättelser utifrån förslagen nedan. I din berättelse kan du tänka på att få med följande delar:

- Beskriv din huvudkaraktär eller hjälte
- Beskriv berättelsens motståndare/skurk/antagonist
- Dela upp berättelsen i tydliga akter/delar – början, mitt och slut.
- Gestalta en tydlig konflikt eller ett problem.
- Berätta om ett speciellt tema.

1. Hitta på en egen skapelsemyt.
2. Hitta på en egen legend.
3. Hitta på en egen ursprungshistoria.
4. Hitta på en läskig historia.
5. Hitta på en rolig historia.
6. Hitta på en berättelse som handlar om en resa.
7. Hitta på en berättelse som handlar om sökandet efter ett svar.

Besök Etnografiska museet!

Berättelserna i boken *Sagovärldar* finns också skildrade i Etnografiska museets utställning med samma namn. Museet ligger i Stockholm, och har ni möjlighet att besöka det kan ni arbeta vidare med följande frågor.

1. Läs berättelsen om grodan Tiddalik, besök sedan museet och titta på hur grodan är gestaltad i museets park. Vad hittar du för likheter och skillnader? Vad upplevs annorlunda?
2. Att läsa en berättelse i en bok är ett sätt att uppleva en berättelse. Vilka andra sätt finns det att berätta en berättelse på? Besök museet och upplev flera av dem.

3. Läs berättelsen om Stállu. Besök sedan museet och klättra in i den enorma handske som Stallu tappat. Om handsken är så stor – hur stor och lång tror du att Stallu är? Hur många meter? Är han lika hög som en elefant? Eller högre? Lika hög som vaddå?

4. Läs berättelsen om zodiakdjuren. Besök sedan museet och snurra på årssnurran för att hitta vilket årsdjur du är. Vilket årsdjur är du? Vilka årsdjur är dina närmaste familjemedlemmar?

5. Läs berättelsen om tanukidjuren. Besök sedan museet och spela på trummorna i utställningen för att gestalta hur tanukidjuren lät när de lät som mest. Hur högt kan ni låta?

6. Läs berättelsen om de förälskade bergen. Besök sedan museet och spela på soundboarden. Vilken melodi får ni till? Vilka instrument är det som spelar?

7. Läs berättelserna om Goha. Besök sedan utställningen och slå på bildtärningarna. Skapa en berättelse tillsammans. Inled med "Det var en gång ..." Slå tärningen och se vad den visar, till exempel en åsna. Fortsätt med "Det var en gång en åsna som mötte en ..." Slå tärningen igen och se vad den visar, till exempel en man. Vad hände sen? Fortsätt på samma sätt.